

Jeruzalemski Hram

Za kršćane Jeruzalem, Sveti Grad, čuva najznačajnije uspomene na zemaljski život našeg Spasitelja, jer ovdje je Isus umro i ponovo uskrsnuo od mrtvih. Na istom tom mjestu – u Gornjoj Sobi – rođena je Crkva

27.09.2012.

„Kada je došlo vrijeme majčinog čišćenja, prema Mojsijevom Zakonu, odveli su Dijete u Jeruzalem da ga prikažu Bogu“ (usp. Sveta Krunica, četvrto radosno otajstvo).

Za kršćane Jeruzalem, Sveti Grad, čuva najznačajnije uspomene na zemaljski život našeg Spasitelja, jer ovdje je Isus umro i ponovo uskrsnuo od mrtvih. Tu su se također odvijale i scene njegova naučavanja i čudesa te oni intenzivni sati prije njegove Muke – sati kada je ustanovio „ludilo Ljubavi“, odnosno Svetu Euharistiju. Na istom tom mjestu – u Gornjoj Sobi – rođena je Crkva koja je, okupljena oko Marije, primila Duha Svetoga na dan Pedesetnice.

Povijest Svete Crkve

Ali glavna uloga koju Jeruzalem igra u povijesti spasenja počela je puno prije, u vrijeme vladavine kralja Davida, između 1010. i 970. godine prije Krista. Zbog svoga geografskog položaja grad je stoljećima bio jebusejska enklava koju Izraelci što su osvajali Obećanu Zemlju nikako nisu mogli svladati. Jeruzalem je okružen nizom brda postavljenih

poput uzlaznih stepenica. U južnom dijelu najvišeg područja, još i danas poznatog kao Sion ili Davidov Grad, ležalo je glavno uporište Jebusejaca; na sjevernom je dijelu bilo brdo Morija na kojem židovska tradicija vjeruje da je mjesto Izakovog žrtvovanja (usp. *Post* 22:2).

Visoka zemlja, koja stoji u prosjeku na 760 metara nadmorske visine, prosječna je dvjema dubokim rijekama: Cedron na istoku, odvajajući grad od Maslinske gore i Hinnom ili Gehenna prema jugozapadu. Te su se dvije rijeke sastajale s trećom, Tyropoeon, koja je bregove prolazila od sjevera prema jugu.

Kada je David osvojio Jeruzalem, izgradio si je tvrđavu i još nekoliko građevina (usp. 2 *Sam* 5:6-12) i u isto vrijeme učinio ga glavnim gradom svojega kraljevstva. Isto tako, donio je i Kovčeg Božji koji je bio znak

Božje prisutnosti među njegovim narodom (usp. 2 *Sam* 6:1-23), i odlučio je za njega izgraditi hram (usp. 2 *Sam* 7:1-7; također 1 *Ljet* 22:1-19; 28:1-21; i 29:1-9), te tako načinio od Jeruzalema vjersko središte Izraela. Prema Bibliji, njegov je sin Salomon počeo izgradnju Hrama četvrte godine svoga vladanja, a posvetio ga je jedanaeste (usp. 1 *Kr* 6:37-38), što znači negdje oko 960.pr.Kr. Iako nije moguće pronaći arheološke dokaze svega ovoga zbog poteškoća pri iskopavanju u tom području, zgrada hrama i njezin sjaj detaljno su opisani u Svetom Pismu (usp. 1*Kr* 5:15 – 6:36; 7:13 – 8:13; i 2 *Ljet* 2:1 – 5:13).

Mjesto susreta s Bogom

Hram je bio mjesto susreta s Bogom kroz molitvu i, većinom, kroz žrtvovanja; bio je to znak Božje zaštite njegovog naroda, gdje je Bog

uvijek spreman slušati molbe i pomoći onima koji mu dođu sa svojim potrebama. To se nazire u riječima koje Bog govori po Salomonu:

Potom se Jahve ukaza Salomonu noću i reče mu: "Uslišao sam tvoju molitvu i izabrao to mjesto da mi bude Dom žrtve. Ako zatvorim nebo da ne bude dažda, ili zapovjedim skakavcima da popasu zemlju, ili pustim kugu na svoj narod, i ponizi se moj narod na koji je prizvano Ime moje i pomoli se i potraži lice moje i okani se zlih putova, ja ću ga tada uslišati s neba i oprostiti mu grijeh i izliječit ću mu zemlju. Moje će oči biti otvorene i moje uši pažljive na molitvu s ovoga mjesta. Sada sam, dakle, izabrao i posvetio ovaj Dom da ovdje bude Ime moje zauvijek i ovdje će sve dane biti moje oči i moje srce. A ti, budeš li išao preda mnom kako ti je išao otac David, vršeći sve što sam ti zapovjedio i držeći se mojih uredaba i zakona,

učvrstit ću tvoj kraljevski tron kako sam i sklopio savez s Davidom govoreći „Vladat ćeš Izraelom.“ Ali ako me ostavite i napustite uredbe i zapovijedi koje sam vam dao te otiđete i počnete služiti tuđim bogovima i klanjati im se, istjerat ću Izraelce iz svoje zemlje koju sam im dao i odbacit ću od sebe ovaj Dom koji sam posvetio svojem Imenu i učinit ću od njega priču i sramotu među svim narodima.“ (2 Ljet 7:12-21, usp. 1.Kr 9:1-9).

Povijest stoljeća koja su slijedila ukazuje kako su se ove riječi ispunile. Nakon Salomonove smrti kraljevstvo je bilo razdijeljeno na dva dijela: kraljevstvo Izrael na sjeveru, čiji je glavni grad bio u Samariji te kojeg su Asirci pokorili 722.godine pr.Kr.; te Judino kraljevstvo na jugu, čiji je glavni grad bio Jeruzalem te kojeg je 597.godine pr.Kr. osvojio Nabukodonozor. Njegova je vojska 587.godine pr.Kr. razorila grad,

uključujući i Hram, a većina je jeruzalemskog stanovništva deportirana u Babilon.

Prije razaranja Jeruzalema Bog je poslao proroke koji su javno optužili formalizam židovskih obožavanja i idolopoklonstva i poticali ih da se obrate. Nakon toga proroci su podsjetili narod da je Bog uvjetovao svoju prisutnost u Hramu vjernošću Savezu i preklinjali su Židove da održe svoju nadu u konačnu i vječnu obnovu. Na taj je način Bog sve više uvjeravao narod da spasenje dolazi preko vjernosti sluge Gospodnjeg koji će na sebe preuzeti grijehe svih ljudi u poslušnosti prema Bogu.

Drugi Hram i rimska okupacija

Nije prošlo mnogo godina prije nego su Izraelci ponovo okusili Božju zaštitu: 539.godine pr.Kr., perzijski kralj Kir pokorio je Babilon i dopustio Židovima da se vrate u Jeruzalem. Na mjestu prvog Hrama

sagrađen je novi, veći, a posvećen je 515.godine pr.Kr. Nedostatak političke neovisnosti u sljedećih dvjesto godina nije spriječio Izrael u intenzivnom razvoju vjerskog života. Ovaj se relativni mir nastavio i nakon invazije Aleksandra Velikoga 332.godine pr.Kr. te tijekom vladavine egipatske dinastije Ptolomejevića koja ga je naslijedila.

Situacija se promijenila 200.godine pr.Kr. kada su Jeruzalem osvojili Seleukovići, dinastija iz Sirije, a porijeklom iz Makedonije. Njihovi naponi da židovskom narodu nametnu helenizam kulminirali su blaćenjem Hrama 175.godine pr.Kr., te provociranjem pobune. Uspjeh makabejskih pobunjenika ne samo da im je omogućio obnovu Hrama 167.godine pr.Kr., nego je doveo i nasljednike, Hašmonejce, na Judejin tron.

63.godine pr.Kr. Palestina je pala pod rimskim generalom Pompejom što je najavilo novu eru. Herod Veliki proglasio se kraljem od strane Rima što mu je stavilo vojsku na raspolaganje. 37.godine pr.Kr., nakon što je svoj položaj učvrstio s jakom brutalnošću, pokorio je Jeruzalem i počeo ga ukrašavati novim građevinama. Najambicioznija od svih bila je obnova i povećanje Hrama koje se odvijalo od 20.godine pr.Kr. pa nadalje.

Putovanje Svete Obitelji u Hram

Naša Gospa i sveti Josip išli su u Jeruzalem na hodočašće sve otkad su bili djeca i već su poznavali Hram kada su došli dani čišćenja i kada su Isusa otišli prikazati Gospodinu (*Lk 2:22*). Trajalo je nekoliko sati, pješice ili na magarcu, kako bi se prešlo deset kilometara koje je dijelilo Betlehem od Svetoga Grada. Vjerojatno su bili nestrpljivi ispuniti

zakon čiji je pravo značenje samo pojedincima bilo jasno: „Prikazanje Isusovo u Hramu pokazuje ga kao Prvorođenca koji pripada Gospodinu“ (*Katekizam Katoličke Crkve*, br. 529). Kako bi obilježili oslobođenje iz egipatskog ropstva, Mojsijev je Zakon dekretom odredio da se svaki muški prvorođenac prikaže Bogu (usp. *Izl* 13: 1-2 i 11-16); roditelji su ga trebali otkupiti darovanjem određenog iznosa srebra što je odgovaralo plaći za dvadeset radnih dana. Zakon također određuje i majčino čišćenje nakon rođenja (usp. *Lev* 12:2-8); neokaljana Marija, Vazdadjevica, odlučila se ovom propisu podrediti bez protestiranja iako je on zapravo nije obvezivao.

Cesta od Betlehema do Jeruzalema slijedi liniju brežuljaka i ide nizbrdo. Kako su se približavali Gradu mogli su vidjeti Hram kako se izdiže na horizontu. Herodovi su graditelji udvostručili područje vrtova i

izgradili su goleme okolne zidove – neke debele čak četiri i pol metra – na takav su način postepeno pravili stepeničaste razine na nagnutom terenu ispunjavajući ih sa zemljom ili podupirući ih serijama podzemnih arkada. Tako su konstruirali grubu četvrtastu platformu čije su stranice 485 metara prema zapadu, 314 metara prema sjeveru, 469 metara prema istoku i 280 metara prema jugu. U središtu, okružen još jednim zidom, stoji sam Hram: impozantna građevina visoka pedeset metara, prekrivena bijelim kamenje i zlatnim pločama.

Betlehemska je cesta vodila kroz Vrata Jaffe sa zapadne strane gradskih zidina. Od tih se vrata brojne malene ulice u gotovo ravnim linijama pružaju prema Hramu. Hodočasnici bi ušli sa južne strane Hrama. U podnožju njegovih zidina bilo je mnogo malenih dućana ili kioska gdje su sveti Josip i Marija

mogli kupiti sve potrebno za čišćenje što je Zakon propisivao za siromašne: par grlica ili dva golubića. Penjući se jednim od širokih stepeništa i prolazeći kroz ulaz poznat kao Dvostruka vrata, kroz nekoliko bi monumentalnih podzemnih prolaza stigli do dvorišta.

Ovim putem prvo ulaze u Dvorište pogana, najveći otvoreni prostor cijelog ovog mjesta. Podijeljen je na dva dijela: jedan dio je nadogradio Herod, a drugi je izvorno dvorište čije su granice pažljivo odabrane. Tu se neprestano čuje buka mnoštva jer je otvoreno svakome tko poželi doći, strancima i Izraelcima, hodočasnicima i stanovnicima Jeruzalema. Ovoj se buci pripojila i buka graditelja koji su još uvijek radili na brojnim dijelovima koje je još trebalo završiti.

Ulazak u Hram: susret sa Šimunom

Sveti Josip i Marija nisu se tamo zadržavali. Prolazeći kroz Vrata Huldah u zidu koji je razdvajao dvorište i napuštajući *soreg* – ogradu oko dijela koji je svima koji nisu Židovi bilo zabranjeno prijeći i to pod kaznom smrti – konačno su stigli do zidina Hrama, i to s njegove istočne strane. Vjerojatno im je ovdje, u Dvorištu Žena, prišao starac Šimun. Došao je tamo ponukan Duhom (Lk 2:27), siguran da će toga dana vidjeti Spasitelja, i tražio ga je u mnoštvu. „*Vultum tuum, Domine, requiram* – lice tvoje, Gospodine, ja tražim!” – kako je sveti Josemaria često ponavljao pred kraj svojega života, kako bi izrazio svoju čežnju za kontemplacijom.

„Iskreno ne mogu poreći da me neprestano nuka želja da razmatram lice Kristovo. *Vultum tuum, Domine, requiram*. Tražit ću tvoje lice, Gospodine. Volim zatvoriti oči i misliti na to kako će doći vrijeme,

kadgod to Bog poželi, kada ću ga moći gledati, ne kroza zrcalo, u zagonetki... već licem u lice (usp. 1 Kor 13:12).” (Sveti Josemaria govori na obiteljskom okupljanju, 10.travnja 1974.; objavljeno u knjizi *Čovjek iz Ville Tevere*, 2011., poglavlje 19, str. 357).

„Ova scena Evandjelja“, govori nam Papa, „otkriva tajnu Djevičina Sina, posvećenog Jedinca od Oca koji je došao na svijet kako bi vjerno ispunio njegovu volju (usp. Heb 10:5-7). Šimun ga prepoznaje (...) i proročkim riječima objavljuje njegovu veliku žrtvu Bogu i njegovu konačnu pobjedu (usp. *Lk* 2:32-35). Ovo je točka gdje se sastaju dva Zavjeta, Stari i Novi. Isus ulazi u antički hram; on koji je novi Hram Božji: dolazi posjetiti svoj narod, ispunjavajući do kraja poslušnost prema Zakonu i privodeći kraju vrijeme spasenja.” (Benedikt XVI,

Propovijed na Svetkovinu Prikazanja Gospodinovog, 2.veljače 2011.).

Šimun je blagoslovio mladi par i rekao Mariji: „Ovaj je evo postavljen na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan – a i tebi će samoj mač probosti dušu – da se razotkriju namisli mnogih srdaca!“ (Lk 2:34-35). U ozračju svjetla i radosti koje je okruživalo Otkupiteljev dolazak, ove su riječi upotpunile ono što je Bog već obznanio: pokazuju da je Isus rođen kako bi prinio savršenu i jedinstvenu žrtvu, Žrtvu Križa (usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 529). A za Mariju, „njezina uloga u povijesti spasenja ne završava otajstvom Utjelovljenja već se ispunja u nježnom i tužnom sudjelovanju u smrti i Uskrsnuću njezina Sina. Donoseći svoga Sina u Jeruzalem, Djevica ga je Marija prikazala Bogu kao istinsko Janje koje odnosi grijehe svijeta“ (Benedikt XVI, Propovijed na Misi Svetkovine

Prikazanja Gospodinovog, 2.veljače 2006.).

Čišćenje Djevice Marije

Još uvijek pod dojmom Šimunovih riječi te s naknadnim susretom s proročicom Anom, sveti Josip i naša Gospa nastavili su put prema Vratima Nikanor, koja su se nalazila između Dvorišta Žena i Dvorišta Židova. Uspeli su se petnaest stepenica po polukružnom stepeništu kako bi se predstavili svećeniku koji je prihvatio njihove darove i blagoslovio mladu majku obrednim prskanjem vodom. Ova je ceremonija značila da je Sin otkupljen, a Majka očišćena.

„Pomisli samo“, napisao je sveti Josemaria razmatrajući ovaj prizor, „ona – Marija bezgrješna! – podlaže se zakonu kao da ga je prekršila. Po ovom primjeru, ludo dijete, nećeš li naučiti slušati Sveti Božji Zakon, bez obzira na ikakvu osobnu žrtvu?

Čišćenje – ti i ja zaista trebamo čišćenje! Pokajanje, i više od pokajanja, Ljubav. Ljubav kao vrelo željezo koje spaljuje nečistoću naše duše i kao vatra koja božanskim plamenom zapali svu bijedu naših srca“ (*Sveta Krunica*, četvrto radosno otajstvo).

Crkva skuplja različite aspekte ovog otajstva u Zbornu molitvu današnje liturgije: „Svemogući vječni Bože, ponizno molimo tvoje veličanstvo da, baš ako što je tvoj Jedinorođeni Sin danas prikazan u Hramu u prilici našeg tijela, tako, tvojom milosti, mi budemo prikazani tebi čistih misli.“ (usp. *Rimski misal*, Molitva Svetkovine Prikazanja Gospodinovog)

Razaranje Hrama

Isus Krist je prorekao da nijedan kamen Hrama neće ostati nerazvaljen (usp. *Mt* 24:2; *Mk* 13:2; *Lk* 19:44 i *Lk* 21:6). Njegove su se riječi

ispunile 70.godine kada je Hram spaljen usred napada rimskih legija. Pedeset godina kasnije, nakon gušenja druge pobune i izгона svih Židova iz Jeruzalema i to pod prijetnjom smrti, car Hadrijan naredio je da se izgradi novi grad na ruševinama staroga, i nazvao ga je Aelia Capitolina. Na ruševinama Hrama izgrađeni su spomenici Jupiteru i samom Caru.

U četvrtom stoljeću, kada je Jeruzalem postao kršćanski grad, izgrađeno je mnogo bazilika i crkvi na Svetim Mjestima. Ali ipak, Brdo Hrama ostalo je neobnovljeno, iako je Židovima dozvoljen pristup jednom godišnje kako bi molili u podnožju zapadnog zida, danas poznatim kao Zid Plača.

Širenje Islama koje je Jeruzalem zahvatilo 638.godine, šest godina nakon Muhamedove smrti, sve je promijenilo. Prvi su se muslimanski

vladari koncentrirali na hramska dvorišta. Prema islamskoj tradiciji, Muhamed je s tog mjesta uzdignut u nebo. Uskoro su izgrađene dvije džamije: u središtu, na mjestu koje je prije bilo mjesto Svetinje nad Svetinjama, bila je džamija nazvana Kupola na stijeni, završena 691., a i danas je zadržala izvornu strukturu; i prema jugu, na mjestu gdje su stajala velika vrata Herodovog Hrama, nalazila se džamija Al Aksa, završena 715., a koja je prošla kroz opsežna preuređenja u svojoj povijesti.

Otada pa nadalje, izuzev kratkotrajnog Kraljevstva Križara u dvanaestom i trinaestom stoljeću, muslimani drže ovo područje. Zovu ga Haram al-Sharif – Plemenito Svetište – i smatraju ga trećim svetim mjestom Islama, odmah iza Meke i Medine.

* * *

Djela Apostolska sadrže brojna svjedočanstva o tome kako su Dvanaestorica i prvi kršćani odlazili moliti se u Hram i ljudima svjedočiti o Isusovom uskrsnuću (usp. *Dj* 2:46; 3:1; 5:12; 5:20-25). U isto vrijeme, sastajali bi se u svojim kućama na lomljenje kruha (usp. *Dj* 2:42 i 2:46), odnosno, slavljenje Euharistije. Od samog su početka bili svjesni da „je razdoblje Hrama završeno.

Predstavljena je nova pobožnost, u Hramu koji nije izgrađen ljudskom rukom. Ovaj Hram je njegovo tijelo, tijelo Uskrsnuloga, koji okuplja ljude i ujedinjuje ih kroz sakrament svojeg tijela i krvi.” (Joseph Ratzinger/ Benedikt XVI, *Isus iz Nazareta*, drugi dio. Veliki Tjedan: od ulaska u Jeruzalem do Uskrsnuća, str. 21-22.)

J. Gil

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/jeruzalemski-hram/](https://opusdei.org/hr-hr/article/jeruzalemski-hram/)
(20.03.2026.)